

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 106. ÉVFOLYAMA

1971. NOVEMBER * XX. ÉVFOLYAM II. SZÁM

T A R T A L O M

<i>Dr. Gergely István</i> : A Vadászati Tudományos Konferencia megnyitó előadása	481
<i>Bernáth Kálmán</i> : Gazdálkodásunk a mátrai tölgyesekben	485
<i>Dr. Káldy József</i> : Gépesítés az erdőművelés nagy lehetősége	494
<i>Dr. Kollwenz Ödön — Teleki Ádámné</i> : Vegyszeres gyomirtás helikopter alkalmazásával	506
<i>Dr. Kovács Jenő</i> : Az egeri gumikalapácsos papírfa kéregzőgépektől a komplex gépesoportig	510
<i>Kovács Lóránt</i> : Hosszúlejáratú vágatási ütemtervek modellezése	516
<i>Bognár Ignác</i> : A csemetetermelés biztonságáért	520
Irodalmi Szemle	
Fagazdálkodási politikánk néhány kérdése (<i>dr. Keresztesy Béla</i>)	523
Az erdőgazdasági futurológia (<i>Dr. Babos I.</i>)	526
Címkép: <i>Fiatál állomány zajelnyelő képességének mérése</i>	
Hátkép: <i>Új euramerikai nyár fajhibridek Sárédrótt</i> (Foto: ERTI, Michalovszky I. felvételei)	

СО Д Е Р Ж А Н И Е

<i>Д-р И. Гергей</i> : Вступительная речь на Научно-исследовательской Конференции Охотничьего Дела	481
<i>К. Бернатх</i> : Ведение лесного хозяйства в дубравах, в горах Матра	485
<i>Д-р Й. Калди</i> : Механизация — большая возможность для повышения производительности в лесоводстве	494
<i>Д-р Е. Колленц</i> : Химическая борьба с сорняками в Мечекском лесхозе при применении вертолёта	506
<i>Д-р Й. Ковач</i> : От эгерской пневматической окорочной машины для баланса до эгерского комплексного окорочного агрегата	510
<i>Л. Ковач</i> : Моделирование долгосрочного плана рубки леса	516
<i>И. Богнар</i> : За безопасность выращивания семян	520

C O N T E N T S

<i>Dr. Gergely, I.</i> : Scientific Conference on Hunting (An introductory statement)	481
<i>Bernáth, K.</i> : Forest management in the oak stands of the Mátra	485
<i>Dr. Káldy, J.</i> : Mechanization of silviculture, a great possibility	494
<i>Dr. Kollwenz, Ö.</i> : Chemical weed control by helicopters	506
<i>Dr. Kovács, J.</i> : The development of debarking from the „Eger” type barking machines with rubber hammers to the complex group of machines	510
<i>Kovács, L.</i> : Modelling of the long-term logging plans	516
<i>Bognár, I.</i> : For the safety of seedling production	520

A lapban megjelent tanulmányok szerzői:

Bernáth Kálmán ny. erdőmérnök, Mátrafüred; *Bognár Ignác* erdészetvezető technikus, Belpátfalva; *dr. Gergely István* miniszterhelyettes, Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, Budapest; *dr. Káldy József* tanszékvezető egyetemi tanár, Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron; *dr. Kollwenz Ödön* erdőművelési csoportvezető, Mecseki Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság, Pécs; *dr. Kovács Jenő* erdőgazdasági igazgatóhelyettes, Mátrai Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság, Eger; *Kovács Lóránt* erdőmérnök, Kiskunsági Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság, Kecskemét; *Teleki Ádámné* erdőmérnök, Mecseki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság, Pécs.

A Nemzetközi Vadászati Tudományos Konferencia megnyitó előadása Budapest 1971. szeptember 16

Igen tisztelt Konferencia!

Kedves Vendégeink!

Illő tisztelettel köszöntöm Önöket a magyar mezőgazdasági, erdőgazdasági és vadgazdálkodási kormányzat nevében az első Vadászati Világkiállítás alkalmból rendezett Nemzetközi Tudományos Konferencia megnyitásakor. Magyarországot érte az a megtiszteltetés, hogy az első Vadászati Világkiállítást megrendezze. Ez a feladat nemcsak megtiszteltetést jelentett, hanem egyben erkölcsi elkötelezettséget is a vadgazdálkodás és a vadászat ügyének méltó keretek között történő bemutatására.

A több világrészről származó rendkívül gazdag és változatos bemutató anyag sokoldalúan tükrözi vissza a világkiállítás alap gondolatát: az ember kapcsolatát az élő környezettel. Felhívja a látogatók figyelmét a természet és a vadon élő állatvilág fenntartásához fűződő általános emberi érdekekre és exponáltan mutatja be a vadászat és a vadgazdálkodás eredményeit.

A résztvevő országok művészi ízléssel és szakszerűen berendezett pavilonjai és egyéb bemutatói harmonikus egységbe kovácsolták a természetszeretet és a természetvédelem szükségszerűségének alap gondolatát.

A világkiállítás egyben azt is dokumentálja, hogy az ember és a környezete közötti kapcsolat nem zavartalan, hogy a civilizáció térhódítása, a technika rohamos fejlődése — sok áldásos előnye mellett — nemcsak a vadállományt és a vadon élő állatvilágot veszélyezteti, hanem az ember természetes környezetét is.

Közismert, hogy a földre, vízbe, levegőbe kerülő szennyező anyagok mennyisége már-már fenyegető méretűvé válik. Pusztítja a növényzetet, egyes állatfajokat, károsítja az emberi egészséget. Érthető az a törekvés, amivel ősi bolygónk képéből a ma és a jövő számára valamit megőrizni szeretnénk!

A vadon élő állatvilág védelme e munkának csak egy része, napjainkban mindjobban előtérbe került láncszeme. Hazánk vadgazdálkodásának színvonalát a három világrekord trófea, a mögé felzárkózott arany- és egyéb érmes agancsok sora fémjelzi. Ezek az eredmények nem a természet spontán jelenségeiként tűntek fel, hanem az utóbbi évtizedek hozzáértő és céltudatos munkája nyomán születtek. Kutatóink és gyakorlati szakembereink felismerték a természeti adottságainkban és a szarvasfélék egyes populációi örökletes tulajdonságaiban rejlő értékeket, amelyeket eddig még el nem ért minőségre fejlesztettek.

Tudjuk, hogy eredményeink nem felülmúlhatatlanok és hogy Európa más országaiban is kimagasló szintet értek el a vadgazdálkodás szakemberei, amiről most mindenki meggyőződhet.

Őszintén örülünk sikereiknek és annak, hogy a vadászattudomány művelőinek és gyakorlati szakembereinek erőfeszítései az egész világon egy célt szolgálnak: a vadállomány és a vadon élő egyéb állatvilág fenntartását és minőségének megőrzését. A feladatok jellege és arányai minden országban a természeti adottságok és a rendelkezésre álló eszközök határain belül igen széles skálán változnak. Érthetően más feladatok előtt állnak azok a tudósok és gyakorlati szakemberek, akik Afrikában, az Egyesült Államokban, vagy a Szovjetunióban a közép- vagy nyugat-európai fogalmak szerint országrésznyi kiterjedésű nemzeti parkok és rezervátumok kialakításán és védelmén fáradoznak, mint a sűrűn lakott európai országok vadászati szakemberei.

Törekvéseik, munkásságuk mögött azonban egységesen fellelhető az állatvilág és ezen keresztül az ember környezetének védelme fölött érzett aggodalom és felelősség.

Hazánkban az intenzív apróvadtenyésztés kiterjedésével, a tudományos kutatás eredményeinek széles körű felhasználásával a vadászok ismét benépesítették területeiket és egyre több vadászati lehetőséget biztosítanak önmaguk, valamint a fokozatosan növekvő vadászok tábora és a jövő nemzedék számára.

De nem csupán a vadászok, hanem a turisták, a természetjáró és a természet-szerető emberek is igénylik a táj arculatához szervesen hozzátartozó, a vaddal és a vadon élő egyéb állatvilággal való találkozást, és ezért a vadászok tevékenységét társadalmunk figyelve is kíséri. Ha a vadászat — sajátos jellege folytán — nem is vált teljes egészében tömegsporttá, hazánkban egyre több fizikai és szellemi dolgozó kapcsolódik be gyakorlásába és népünk egyetlen rétegétől sem idegen a vad szeretete.

Kutatóink egyre több megbecsülésben részesülnek, kormányzatunk nagyra értékeli és támogatja munkájukat. A vadgazdálkodás arányos fejlesztését ösztöregyeztethetőnek tartja az ipar és a mezőgazdaság fejlesztésének célkitűzéseivel. Ezért a kutatási célokra biztosított állami, társadalmi és erkölcsi támogatás mindjobban érezteti hatását és erősíti tudósaink hivatásszeretettel párosult szakmai tevékenységét. Növekszik hazai és nemzetközi tekintélyük; kapcsolataik, munkájuk nem csupán a tudomány ápolását, a vadászat ügyét szolgálja, hanem hirdeti a népek egymásra utaltságát és barátságát is. Az országhatárokat túllépő közös feladatok együttes megoldása világgrészeket képes összfogni és a kölcsönösség alapján sokoldalú előnyöket tud biztosítani. A természetjáró és a természetszerető emberek jellege pedig közös vonásokat őriz, pozitív emberi tulajdonságokat hordoz a világ valamennyi táján. A pozitív emberi tulajdonságokat a fegyver használata, egy-egy vad elejtése, vagy a tervszerűen tenyésztett apróvad levadászása korántsem homályosítja el.

A vadászat gyakorlása, a vad elejtése — azaz a lőfegyver használata — az ember által megváltoztatott életközösségi rendben csak eszköze a vadállomány és a vadon élő állatvilág szabályozásának és a kulturáltan, sportszerűen űzött vadászat nem ellentétes az állatvilág, a természet szeretetével.

A vadállomány védelme azonban nem egyértelmű az egyoldalú vadtenyésztéssel és a mező-, illetve erdőgazdasági termelés érdekeit nem rendelhetjük alá az eltúlzott vadtartásnak. Különösen így van ez a nagytestű növényevő vadfajok, a szarvasfélék esetében. A népességben és összetételben szabályozatlan nagyvadállomány előbb minőségében hanyatlik, de magában hordja saját életfeltételei és környezete veszélyeztetettségének lehetőségét is.

A passzív vadvédelem jellegzetes és szélsőséges példáját szolgáltatta az az ismert eset, amikor 1969—1970-ben a kenyai nemzeti park és a tanzániai vadrezervátum elefántállományát mintegy 5000-rel kényszerültek gyéríteni. Az egyoldalú vadtartás és a helytelenül értelmezett természetvédelem tehát sok ve-

szélyt rejt magában és magában hordhatja az ellentmondások és az ellentétek antagonisztikus arányai kialakulásának lehetőségét is.

A vadállomány fenntartása a civilizáció térhódítása következtében, illetve a belterjes mezőgazdasági és erdőgazdasági termelés új viszonyai között mindinkább körülményessé és esetenként problematikusává válik. A megváltozott és állandóan változó természeti, környezeti adottságok a vadgazdálkodás szakembereit, e tudomány művelőit arra készítetik, hogy szervezett és elmélyült kutató munkával minél hathatósabban támogassák a gyakorlati vadgazdálkodást, védjék a vadállományt, annak természetes élőhelyét, amely szerves része

Dr. Gergely István miniszterhelyettes előadását tartja a Vadászati Tudományos Konferencián

az ember környezetének. A megváltozott viszonyokhoz alkalmazott, a mezőgazdasági és erdőgazdasági termeléssel összehangolt új vadtenyésztési eljárások kidolgozásával pedig biztosítják a vadgazdálkodás és a vadászat nemes sportjának fenntartását.

Kedves Vendégeink!

A korábbi nemzetközi vadászati kiállítások alkalmával tudományos konferenciát nem szerveztek és ez minden kiállítás után egyrészt hiányérzetként, másrészt óhajként merült fel. A Vadászati Világkiállítás elnöksége ezért határozta el, hogy nemzetközi vadászati tudományos konferenciát szervez és azt a Világkiállítás egyik igen fontos kísérő eseményévé nyilvánítja.

A konferencia szervezésével lehetőséget, fórumot kívánt adni a vadászattudomány művelőinek, hogy kutatási eredményeiket közöljék, megvitassák, tovább mélyítve kapcsolataikat.

A konferencia iránt megnyilvánult érdeklődés azt igazolja, hogy az elnökség határozata helyes volt és a résztvevő szakemberek előadásaikkal méltón hozzá kívánnak járulni a konferencia sikeréhez, gyarapítani óhajtják ismereteiket és gazdagítani mások tájékozottságát.

A bejelentett, közel 100 előadás közül a legtöbb a nagyvad-gazdálkodás időszzerű kérdéseivel, a tudományos kutatás idevonatkozó eredményeivel foglalkozik. Ez érthető is, tekintve, hogy a nagytestű növényevő és ragadozó emlős fajok terhelik leginkább életmódjukkal, sajátos táplálékigényükkel környezetü-

ket és ennek következtében tartásuk egyes tájakon — különösen a sűrűn lakott Európában és más világrészekén — nemcsak vadgazdasági, hanem népgazdasági problémákat, termelési ágazatok közötti ellentéteket vet fel. A nagyvad tartása a közlekedés, a közúti forgalom nagyarányú fejlődése következtében is új feladatokat jelent, amelyek fölött nem lehet elsiklani.

A szarvasfélék szabad mozgásának korlátozása, a balesetek és a vadgázolások megakadályozása nemcsak vadgazdasági, hanem társadalmi problémákat is felszínre hoz, amelyekkel foglalkozni kell. Meg kell barátkozni egyes vadfajok mind gyakoribb és esetenként, illetve helyenként elkerülhetetlen vadaskerti, vagy vadasparki tartásának gondolatával is. Szűkül a vad természetes élőhelye, ugyanakkor fokozódik a vadászat iránti érdeklődés és igény. Érthető tehát, hogy a nagyvadgazdálkodás és a nagyvadtartás lehetőségeinek, arányainak kialakítása, a vad életjelenségeinek és igényeinek kutatása, illetve kielégítése sokoldalúan foglalkoztatja a kutatókat.

A vadászati lehetőségek mindenekelőtt az apróvadállomány gyarapításával, intenzív tenyésztésével bővíthetők. Ezért a jövőben az apróvadtenyésztésnek, ezen belül a mezei nyúl tenyésztésének különös figyelmet kell szentelnünk.

A vadászat tárgyát képező állatfajok a mai értelemben vett vadgazdálkodás bevezetése óta és a vadászati törvények szabályozó ereje következtében — kevés kivétellel — mind területi előfordulásukban, mind népességükben gyarapodtak és a vadászati tilalom egyre több vadon élő állatfajra, így a pusztuló ragadozó madarakra és más fajokra is kiterjedt. A ma még fellelhető nagytestű növényevő és ragadozó állatfajok nagy része nem annyira a vadászok tevékenysége, mint inkább a civilizáció térhódítása következtében sodródott a pusztulás szélére, vagy szorult szűk rezervációkba és vadaskertekbe. Ezért a vadgazdálkodást és a vadászatot ma már alkalmazott természetvédelemnek tekintjük, ami a természetvédelem és a természetvédelmi nevelés problémáit felölölő előadásokból is kitűnik.

A vadászati hagyományok ápolása, a népek kultúrájában sajátos színtörténet jelentő vadászati vonatkozások, művészeti alkotások és emlékek megőrzése, méltó keretek között történő bemutatása ugyancsak különleges feladatai a tudományos kutatásnak.

A konferencia — a dolog természeténél és a vadásztudomány szerteágazó voltánál fogva — nem ölelheti fel a vadgazdálkodás és a vadászat időszerű összes feladatait, de sok új ismeretet hozhat, számos új ötletet vehet fel és lendületet adhat e tudományág művelőinek további munkájukhoz.

A vadászati tudományos kutatásnak lépést kell tartania a természettudomány, és ezen belül az agrártudományok, fejlődésével, még jobban fel kell zárkóznia, naprakész állapotban kell lennie azok eredményeivel. Ezért fejlesztésére egyre több gondot fordítunk. Budapest szomszédságában új vadbiológiai állomást létesítettünk és támogatjuk az Erdészeti és Faipari Egyetemen, valamint az Agrártudományi Egyetemen és főiskolákon hagyományokra visszatekintő és nemzetközi tekintélynek örvendő kutató és oktató bázisokat. De foglalkoznak a vadászati tudományos kutatás speciális feladataival az Erdészeti Tudományos Intézetben, az Állatorvostudományi Egyetemen éppen úgy, mint a Növényvédelmi Kutató Intézetben.

Mindez szükséges ahhoz, hogy a vad életkörülményeit szabályozó vagy befolyásoló tényezőket megismerjük, továbbá, hogy az ember természetes környezetéhez tartozó vadállomány és az egyéb vadon élő állatvilág fenntartásához fűződő érdekeket hatékonyan és minél szélesebb tudományos, gazdasági és társadalmi megalapozottsággal védhessük.

A nemzetközi összefogásra, a közös feladatok megoldására a jövőben egyre nagyobb szükség lesz — akár a madárvédelem problémáira, akár a természetvédelem országhatárokon átnyúló időszerű feladataira és általában az ember környezetének védelmére gondolunk, avagy a vadászati tudományos kutatás bármely más sajátos feladatáról beszélünk.

E gondolatok jegyében megnyitom a tudományos konferenciát, s kívánok a magyar vadgazdálkodási kormányzat nevében a konferenciának eredményes munkát, sok sikert és gazdag élményeket.

Dr. Gergely István

mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszterhelyettes

Gazdálkodásunk a mátrai tölgyesekben

BERNÁTH KÁLMÁN

Távlati fatermesztési előirányzataink szerint a nemesnyárok és fenyők termesztésére kell nagyobb súlyt helyeznünk. A fagazdaság 15 éves programja szerint fatermelésünknek mintegy felét — fokozódó mértékben — gyorsan növő fafajok jelentik. Ez a törekvés azonban nem jelentheti azt, hogy őshonos, lassan növő lombfa-fajainkat elhanyagoljuk.

Mivel az erdőgazdálkodás hosszú termelési ciklusokkal dolgozik és az átlagos vágásérettségi kor hazánkban még ma is kb. 50 évre tehető, erdőségeink jellegét országosan — de különösen a hegyvidékeken — még hosszú ideig a lassan növő lombfanemek határozzák meg. Az országos fafaj-statisztika szerint a tölgyesek 1964-ben erdőségeink 43,5%-át tették ki, míg a gyertyán — a tölgy fontos kísérője — erdeink 10,9%-át alkotja. A tölgy és a gyertyán együtt tehát erdőségeink több mint felét tette ki.

Az erdőgazdálkodásban jellemzően elegyes tölgyerdőkkel kell számolnunk. Ha a gyertyán mellett a tölgyek összes kísérő lombfáit is figyelembe vesszük, a mátrai erdők 70%-a elegyes tölgyerdő. Az Északi-középhegységben ez az arány 72%-ot tesz ki. Függetlenül a fafajok értéksorrendjétől, a tölgyesek és kísérőik e nagy százalék-aránya is érzékelteti, hogy a bennük folytatandó jó gazdálkodás eminens kötelességünk.

Halász—Véssey 1963. évben közzétette 12 fafajunknak az ipari kívánalmak szerinti értéksorrendjét. Ebben az értéksorban a tölgy és cser az utolsó helyekre maradt. Utaltak azonban a feldolgozási technika fejlődésétől függő értéksorváltozékonyságra. *Keresztesi* egyidőben 10 fontos fafajunk értéksorrendjében — a fatermés száraz súlyát is alapul véve — a tölgyeket 6. helyre sorolja.

Bevezető gondolataimat annak a tölgyekről szóló hézagpótló műnek az ajánlásával zárom, amelyet legjobb szakembereink írtak, *dr. Keresztesi Béla* szerkesztett, s lapunk hasábjain *Fila József* ismertetett. Aki tölgyesekben gazdálkodik, annak ezt a könyvet újra és újra lapoznia, olvasnia kell, de nélkülözhetetlen útmutatást ad a tölgy termesztéséhez *dr. Majer Antal* is az 1968-ban megjelent munkájában az erdőműveléstan alapjairól.

*

A mátrai őstölgyesek a mainál jóval nagyobb kiterjedésűek voltak. A népvándorlás korában még bizonyára mélyen benyúltak a hegység törmelék-lejtőin a Nagyalföld felé. Egyesek Gyöngyös város nevének eredetét is a fagyöngyös tölgyesekre vezetik vissza.